

Nr 305.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till beräkning av vissa inkomster å riksstaten för budgetåret 1939/40 m. m.; given Stockholms slott den 12 maj 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 maj 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anhåller att med hänsyn till de förskjutningar, som under riksdagens lopp inträtt i förutsättningarna för det i statsverkspropositionen framlagda statsregleringsförslaget för budgetåret 1939/40, få underställa Kungl. Maj:t frågan om vidtagande av ändring i vissa av de i propositionen meddelade inkomstberäkningarna för nämnda budgetår m. m. Departementschefen anför därvid följande:

Budgetens balansering.

I statsverkspropositionen beräknades den sammanlagda inkomstsumman å driftbudgeten för budgetåret 1939/40 till 1,363.5 miljoner kronor, varav i runt tal 1,340 miljoner kronor i löpande inkomster. Häremot svarade utgifter till ett belopp av 1,363.1 miljoner kronor. Riksstatsförslaget balan-

serade alltså med ett överskott av inkomster över utgifter å 0.4 miljon kronor, varemot svarade ett underskott av *löpande* inkomster under utgifter på omkring 23 miljoner kronor.

Genom senare av Kungl. Maj:t för riksdagen framlagda förslag har utgiftssumman högst väsentligt stigit. Enligt i det följande framlagda beräkningar ligger den nära 1,464 miljoner kronor. Å andra sidan föreligger också möjligheten att nu räkna med en icke obetydlig höjning av vissa inkomsttitlar. Såsom framgår av den redogörelse för resultaten av en förnyad inkomstberäkning, som jag senare lämnar, synas inkomsterna av stämpelmedel, tullmedel och rusdrycksmedel, från järnvägarna och från statens aktier kunna upptagas med betydligt högre belopp än i statsverkspropositionen. Om härtill läggas ett par smärre ökningar på andra poster samt en höjning av vissa specialbudgettitlar med 12 miljoner kronor, stiger den samlade summan av löpande inkomster från 1,340 miljoner kronor till 1,398 miljoner kronor. Gentemot utgifterna på 1,464 miljoner kronor skulle alltså föreligga en brist i löpande inkomster på 66 miljoner kronor. Motsvarande brist i riksstatsförslaget, som uppgick till 23 miljoner kronor, täcktes genom i anspråktagande av vissa engångsinkomster till samma belopp.

De överväganden som ledde till det i statsverkspropositionen framlagda förslaget till balansering av budgeten, genom vilket frågan om jämvikt mellan löpande utgifter och inkomster tillsvidare undansköts, sammanfattas i följande satser ur finansplanen.

Under förutsättning att utgifter av samma omfattning som de nu i budgeten upptagna skulle krävas även i fortsättningen, synes en ökning av de regelbundna inkomsterna bli nödvändig, och en omedelbar skattehöjning vore den naturliga utvägen, såvida ej läget i konjunkturmöjligheten kunde motivera ett uppskov och en underbalansering tillsvidare. . . . Vid förra årets riksdag förordade jag utan tvekan att hela kostnaden (för de extraordinära försvarsåtgärderna) skulle omedelbart täckas genom en beskattning av engångsnatur. Skäl kunna utan tvivel anföras för att även nu tillämpa samma metod, så mycket mera som det tillsvidare möter stora svårigheter att avgöra, vilken del av utgiftsökningarna som klart ha engångskaraktär och vilka som under en längre eller kortare tidsperiod kunna antagas återkomma. Å andra sidan kan anföras, att konjunkturläget som karakteriseras av en viss avmattning, och ansetts motivera vissa kapitalinvesteringar för att öka sysselsättningen, närmast synes ge skäl för en strävan att hålla skattebelastningen nere. I valet mellan de olika vägarna har det spelat en viss roll att möjligheter visat sig föreligga att för nästa budgetår vinna balans vid den skatteinivå, som antagits i här förut gjorda inkomstberäkningar, utan att därför öppen underbalansering med belastning av utjämningsfonden behöver tillgripas.

Alla de tre här nämnda skälen för att tillsvidare uppskjuta en anpassning av de löpande inkomsterna efter utgifterna ha på grund av den senare utvecklingen helt bortfallit eller starkt försvagats. Med all reservation för det osäkra i bedömningen av konjunkturutsikter, torde man våga uttala, att dessa utsikter för det närmaste året nu ge mindre anledning att erinra om skattehöjningars inverkan på konsumtionen och rörelsen inom näringslivet.

Även om vissa inkomsttitlar nu kunna upptagas med väsentligt förhöjda belopp, föreligger likväl ingen möjlighet att åstadkomma balans utan skattehöjningar. Engångskaraktären hos en avsevärd del av de nya utgiftsökningarna synes visserligen obestridlig, men detta innebär ingen garanti för att utgifter av liknande slag ett annat år skola utebli.

I det sålunda uppkomna läget kan det visserligen fortfarande synas rimligt att ta i bruk de ofta nämnda engångsinkomsterna på 23 miljoner kronor för bestridande av utgifter, som åtminstone delvis synas ha engångskaraktär, men den därefter kvarstående bristen på 43 miljoner kronor synes böra täckas genom ökning av de löpande verkliga inkomsterna. Jag förordar därför följande skattehöjningar, om vilka jag i annat sammanhang denna dag torde få framlägga förslag (propositionerna nr 306 och 309).

Bottenskatten på inkomst och förmögenhet uttages med 120 procent av grundbeloppet för fysiska personer och med 130 procent av grundbeloppet för aktiebolag. Härigenom beräknas avkastningen av inkomst- och förmögenhetsskatten öka med 30 miljoner kronor, varav 8 miljoner kronor genom det högre procenttalet för bolagen.

En höjning av grundavgiften vid omsättningsskatten på spritdrycker med 40 öre antages ge 10 miljoner kronor.

Slutligen beräknas en jämkning uppåt i tobaksbeskattningen öka inkomsterna med 3 miljoner kronor. Vid denna sista skattehöjning förutsattes, att ingen höjning av priserna på monopolets tobaksvaror behöver äga rum. Åtgärden innebär egentligen endast, att tobaksmonopolet i form av skatt inlevererar till statsverket ett belopp som annars skulle utgjort en del av bolagets vinst.

Sammanlagt beräknas dessa skattehöjningar sålunda inbringa det belopp på 43 miljoner kronor, vilket förut angivits såsom kvarstående brist.

Jag torde nu få lämna en närmare redogörelse för de för den framlagda finansieringsplanen grundläggande beräkningarna och förslagen.

Utfallet av löpande statsreglering.

Behållningen å statens budgetutjämningsfond den 1 juli 1938 uppgick till i runt tal 118.7 miljoner kronor.

Rörande utfallet av löpande statsreglering framhöll jag i statsverkspropositionen, att det ovissa konjunkturläge med möjligheter till utveckling i olika riktningar, varunder denna statsreglering uppgjorts, ansetts böra medföra en viss försiktighet vid beräkningen av en rad inkomsttitlar. Då de gynnsammare tendenserna dittills avgjort behållit överhanden, vore det naturligt att man hade anledning att räkna med ett icke oväsentligt överskott på budgetens inkomstsida. För de inkomster, som tillhörde den allmänna budgeten och sålunda avräknades mot budgetutjämningsfonden, hade riksräkenskapsverket under betoning av uppskattningens synnerligen ovissa karaktär kommit till ett överskott på mellan 40 och 50 miljoner kronor. Gentemot ett dylikt överskott måste emellertid å andra sidan detta år ställas inte bara de så att säga normala överskridanden på utgiftssidan, som enligt erfaren-

heten brukade hålla sig inom måttliga gränser, utan även oförutsedda utgiftsökningar av särskild natur. Såväl den nu fullt genomförda reformen av folkpensioneringen som lönerregleringen för folkskolans lärare hade medfört osäkerhetsmoment, vilkas storleksordning ännu inte kunde bedömas. Kostnaderna för kampen mot mul- och klövsjukan hade redan stigit till väldiga belopp, och den slutliga belastningen av årets statsreglering kunde ännu icke ens gissningsvis beräknas. När till detta lades den i propositionen nr 2 framlagda tilläggsstatens driftbudget på närmare 22 miljoner kronor, ville det synas som om man från årets statsreglering knappast hade anledning att räkna med något tillskott till budgetutjämningsfonden.

Till stöd för ett bedömande av läget föreligger numera en ny, av riksräkenskapsverket jämlikt dess instruktion avgiven beräkning, dagtecknad den 29 april 1939. Denna beräkning grundar sig på — förutom de inom ämbetsverket förda bokföringsmässiga sammanställningarna av de olika huvudförvaltningarnas månatliga kassarapporter för budgetårets nio första månader — från samtliga huvudförvaltningar med flera myndigheter infordrade approximativa uppgifter avseende budgetårets tre sista månader. I de fall, där dessa uppgifter utvisa inkomst- och utgiftsbelopp, som med hänsyn till inkomstillflödet respektive anslagsbelastningen under tidigare år eller på grund av i övrigt föreliggande förhållanden kunna förmodas icke motsvara det blivande utfallet, har riksräkenskapsverket vidtagit enligt verkets uppfattning erforderliga jämkningar.

Driftbudgetens inkomster beräknas nu av verket komma att överstiga de i riksstaten uppförda med 139.21 miljoner kronor. Av överskottet hänföra sig 100.01 miljoner kronor till sådana titlar, som ingå i den allmänna budgeten, medan 39.20 miljoner kronor äro att hänföra till specialbudgeter. Av sistnämnda belopp avse 15.00 miljoner kronor automobilskattemedlens specialbudget.

Av en vid riksräkenskapsverkets skrivelse fogad tabell, som torde få biläggas statsrådsprotokollet (*bilaga A*), framgå de närmare detaljsiffrorna vid beräkningen av inkomstutfallet.

Utgifterna å de anslag å driftbudgeten, som skola avräknas mot budgetutjämningsfonden, beräknas komma att överstiga de i riksstaten uppförda med 45.74 miljoner kronor. Denna belastning av budgetutjämningsfonden förklaras väsentligen av merutgifter å fjärde, åttonde, nionde och elfte huvudtitlarna samt å anslaget till oförutsedda utgifter. Dessa merutgifter, vilka beräknas komma att (netto) uppgå till respektive 9.29, 18.81, 9.99, 4.43 och 6.50 miljoner kronor, motvägas delvis därav, att å femte huvudtiteln väntas uppkomma besparingar å (netto) 8.36 miljoner kronor.

Den beräknade nettobesparingen å femte huvudtiteln sammanhänger bland annat med att utgifterna å anslagen till folkpensioner och barnbidrag beräknas komma att understiga de i riksstaten uppförda med respektive 11.58 och 3.30 miljoner kronor.

Kostnaderna för de särskilda åtgärder, som under innevarande budgetår vidtagits eller äro avsedda att vidtagas för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, beräknas — fränsett de utgifter som skola bestridas från

anslag å tilläggsstaten — komma att uppgå till i runt tal 6 miljoner kronor, vilket belopp fördelar sig med 3 miljoner kronor å anslaget till oförutsedda utgifter och med likaledes 3 miljoner kronor å olika förslagsanslag under fjärde huvudtiteln. Den beräknade merutgiften å fjärde huvudtiteln är till den del den överstiger sistnämnda belopp i främsta rummet att återföra på under budgetåret inträffade prisstegringar.

Den beräknade nettomerutgiften å åttonde huvudtiteln är till huvudsaklig del att hänföra till följande tre anslag, nämligen anslaget till bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor, anslaget till provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare vid folkskoleväsendet m. m. och anslaget till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter. Överskridandena av dessa anslag — vilka delvis sammanhånga med att till motsvarande anslag för budgetåret 1937/38 hänförliga utgifter i viss utsträckning kommit att förskjutas till innevarande budgetår — hava av riksräkenskapsverket beräknats till respektive 13.44, 2.00 och 4.36 miljoner kronor, därvid riksräkenskapsverket utgått från att de två förstnämnda anslagen skola komma att belastas i enlighet med vad som angivits i propositionen nr 252 till årets riksdag.

Till förklaring av den beräknade merutgiften å nionde huvudtiteln må framhållas, att åtgärderna för mul- och klövsjukans bekämpande väntas komma att medföra ett anslagsöverskridande å 9.75 miljoner kronor.

Genom utfallet av riksstaten för budgetåret 1938/39 skulle budgetutjämningsfonden enligt anförda beräkningar sålunda komma att tillföras ett belopp av (100.01 — 45.74 =) 54.27 miljoner kronor. Sistnämnda belopp bör emellertid minskas med summan av de å tilläggsstaten äskade anslagen, 21.97 miljoner kronor. Utfallet av statsregleringen i dess helhet kan därför, enligt riksräkenskapsverket, beräknas medföra en ökning av budgetutjämningsfonden med 32.30 miljoner kronor. Budgetutjämningsfondens behållning, vilken vid utgången av budgetåret 1937/38 uppgick till 118.74 miljoner kronor, skulle i enlighet härmed under innevarande budgetår komma att stiga till i runt tal 150 miljoner kronor.

Den av riksräkenskapsverket sålunda framlagda beräkningen av utfallet av löpande statsreglering föranleder ingen erinran från min sida. Det oväntat gynnsamma resultatet i förhållande ej endast till de för statsregleringsbeslutet grundläggande beräkningarna utan även till den förhandsbedömning, som skedde i samband med framläggandet av årets statsverksproposition, får ses mot bakgrunden av det omslag i konjunkturutvecklingen som inträtt under budgetåret. Vid statsregleringens fastställande hade man ännu att räkna med en allvarlig risk för fortgående konjunkturförsämring. Delvis under inflytande av politiska faktorer har denna uteblivit och tvärtom en i flera avseenden överraskande förbättring inträtt i läget för viktiga svenska näringsgrenar. Utan att likväl utvecklingen kan anses visa några inflatoriska drag har denna förbättring utlöst en ökning av statsinkomsterna som mer än kompenserat en osedvanlig ansvällning av statsutgifterna. En avgörande betydelse tillkommer härvidlag tullinkomsterna.

Utgifterna.

I statsverkspropositionen uppgår beloppet av utgifterna å driftbudgeten till 1,363.10 miljoner kronor. Härav hänföra sig 1,241.46 miljoner kronor till egentliga statsutgifter under huvudtitlarna I—XIII samt 121.64 miljoner kronor till utgifter för statens kapitalfonder. Av sistnämnda summa belöpa på luftfartsfonden 1.32 miljon kronor, på riksgäldsfonden 92.50 miljoner kronor, på avskrivning av nya kapitalinvesteringar 26.32 miljoner kronor samt på avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster 1.50 miljon kronor.

Under riksdagens lopp har Kungl. Maj:t i särskilda propositioner framlagt förslag om åtskilliga ändringar beträffande den allmänna budgetens utgiftssida.

De viktigaste tilläggsförslagen avse fjärde huvudtiteln. I propositionen nr 234 har sålunda äskats ett anslag å 58 miljoner kronor till extra materielanskaffning m. m. för försvarsväsendet. Chefen för försvarsdepartementet anmäler denna dag proposition med förslag om en höjning av detta anslag till 70.75 miljoner kronor. Vidare hava kostnaderna för de åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, som föreslagits i propositionen nr 232, under budgetåret 1939/40 beräknats till sammanlagt cirka 8.55 miljoner kronor. I propositionen nr 113 har äskats höjning av i statsverkspropositionen upptagna anslag till flygvapnets övningar, vapen och ammunition samt till underhåll av flygmateriel med tillhoppa 0.85 miljon kronor.

De anslag under åttonde huvudtiteln, som beröras av den i propositionen nr 176 föreslagna provisoriska löneregleringen för vissa kommunanställda lärare m. fl., beräknades i statsverkspropositionen till de belopp, som borde å riksstaten uppföras, därest medelsåtgången icke komme att under budgetåret 1939/40 påverkas av ändrade avlöningsbestämmelser. Av propositionen nr 252 framgår, att de med iakttagande av nämnda provisoriska avlöningsbestämmelser verkställda beräkningarna medföra en ökning av avlöningsanslag å 22.09 miljoner kronor, varifrån avgår den minskning på 19 miljoner kronor, som uppkommer då anslaget till dyrtidstillägg åt kommunanställda lärare m. fl. omräknas med beaktande av den provisoriska löneregleringen. Vid bifall till nu berörda förslag ökas alltså driftbudgetens anslagssumma med 3.09 miljoner kronor.

Under nionde huvudtiteln föranleda senare framlagda förslag en nettoökning av huvudtitelns slutsumma av 0.97 miljon kronor. Sålunda ha äskats till bidrag till nedre Helgeåns regleringsföretag 400,000 kronor, till bidrag till byggnadsarbeten vid lantmanna- och lanthushållsskolor 300,000 kronor samt till beredskapslagring av fodersäd 300,000 kronor, varemot anslaget till avsättning till fonden för premielån till egnahemsläntagare i senare förslag upptagits med 400,000 kronor lägre belopp än i statsverkspropositionen.

I propositionen nr 288 har vidare under tionde huvudtiteln äskats ytterligare ett belopp av 1.20 miljon kronor för statlig lagerhållning m. m.

Vid bifall till framlagt förslag om förbättring av vissa äldre tjänste- och

familjepensioner uppkommer en anslagsökning för elfte huvudtiteln av i runt tal 1.20 miljon kronor.

De av Kungl. Maj:t föreslagna ändringar beträffande allmänna driftbudgetens utgiftssida som här ej särskilt berörts skulle vid bifall resultera i en nettoökning av 1.12 miljon kronor.

Den totala nettoökningen av allmänna driftbudgetens utgiftssida enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle enligt det anförda uppgå till 87.73 miljoner kronor.

Beträffande Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen och i särskilda propositioner framlagda förslag har riksdagen i flertalet fall redan fattat beslut. I vissa fall har riksdagen anvisat anslag å allmänna driftbudgeten till högre belopp än det av Kungl. Maj:t föreslagna eller å riksstaten uppfört anslag, som icke varit upptagna i budgetförslaget. De av riksdagen beslutade ändringarna medföra beträffande den allmänna driftbudgetens utgiftssida en nettoökning å 0.20 miljon kronor i förhållande till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen och i särskilda propositioner framlagda anslagsäskanden.

Hänsyn bör jämväl tagas till vissa andra ändringar av budgetförslagets utgiftssida, beträffande vilka förslag torde böra framläggas i detta sammanhang eller vilka eljest påkallas vid ett förnyat övervägande av statsregleringen för nästa budgetår.

I statsverkspropositionen har under huvudtiteln för avskrivning av nya kapitalinvesteringar upptagits ett belopp av 26,319,700 kronor. Dessa anslagsmedel hava uppdelats på skilda anslag sålunda, att för varje anslag å kapitalbudgeten, som beräknats avse en helt eller delvis icke räntabel investering, uppförts ett avskrivningsanslag å driftbudgeten med samma benämning som det korresponderande anslaget å kapitalbudgeten samt till belopp, som motsvarar den icke räntabla delen av investeringen i fråga. Enär vissa investeringsanslag vid tiden för statsverkspropositionens avlåtande icke kunnat definitivt äskas, hava jämväl motsvarande avskrivningsanslag uppförts med allenast beräknade belopp. I ett par fall har avskrivningsanslaget beräknats, ändock att motsvarande investeringsanslag äskats definitivt. Inom finansdepartementet har med stöd av sedermera för riksdagen framlagda förslag beträffande anslag å kapitalbudgeten m. m. upprättats en tablå över de belopp med vilka ifrågavarande avskrivningsanslag efter nu föreliggande förhållanden böra upptagas å riksstaten för budgetåret 1939/40. Tablåen torde få fogas såsom bilaga till statsrådsprotokollet (*bilaga B*). Av densamma framgår, att under avskrivningshuvudtiteln skulle behöva beräknas ett belopp som med 1,567,800 kronor överstiger det i statsverkspropositionen upptagna. Härav bör dock den ökning å 1 miljon kronor, som på grund av det i propositionen nr 288 framlagda förslaget om ytterligare anslag till statlig lagerhållning m. m. bör avses för avskrivning av vissa omkostnader för denna verksamhet, avräknas mot automobilskattemedlen. På den allmänna driftbudgeten faller alltså under denna huvudtitel en ökning av 0.57 miljon kronor.

På riksdagen torde få ankomma att vidtaga de kompletteringar och justeringar av de under ifrågavarande huvudtitel äskade anslagen som kunna påkallas i anledning av riksdagens beslut rörande anslag å kapitalbudgeten.

I detta sammanhang anhåller jag att få ånyo anmäla en tidigare preliminärt behandlad fråga rörande regler för avskrivning av investeringar i fonden för låneunderstöd.

Enligt ett i årets statsverksproposition vid anmälan av anslagen under huvudtiteln för avskrivning av nya kapitalinvesteringar, fonden för låneunderstöd, återgivet förslag skulle för tidsbegränsade lån av större finansiell betydelse, vilka icke lämnade minst 4 procents förräntning, över avskrivningshuvudtiteln avsättas så stort belopp, att från fonden skulle med anlitande av de avsatta medlen kunna inbetalas ränta efter 4 procent å de i fonden investerade kapitalmedlen. För varje lån skulle alltså de för lånet över avskrivningshuvudtiteln avsatta medlen vara förbrukade vid utgången av den för lånen fastställda löptiden. Över det i propositionen intagna förslaget hade riksräkenskapsverket den 13 december 1938 avgivit yttrande.

I statsverkspropositionen liksom i riksräkenskapsverkets yttrande förutsettes, att frågan om en eventuell retroaktiv tillämpning av de nya reglerna skulle upptagas i annat sammanhang.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 april 1939 har riksräkenskapsverket nu framlagt resultaten av en inom ämbetsverket utförd, fortsatt utredning i ärendet. Riksräkenskapsverkets ifrågavarande skrivelse torde få fogas såsom bilaga till statsrådsprotokollet (*bilaga C*).

Av den utav riksräkenskapsverket verkställda utredningen framgår, att en reglering av kapitalbehållningen å fonden för låneunderstöd i enlighet med av verket föreslagna riktlinjer icke påkallar anvisandet av nya avskrivningsmedel under förutsättning att för ändamålet disponeras vissa skattemedelsreservationer. Nämda riktlinjer ansluta sig till den ståndpunkt som intagits i statsverkspropositionen i fråga om nya kapitalinvesteringar i fonden för låneunderstöd. Jag har intet att erinra mot en reglering av de i denna fond investerade kapitalmedlen i huvudsaklig anslutning till riksräkenskapsverkets förslag. Till en sådan reglering torde riksdagens medgivande nu böra inhämtas.

Riksräkenskapsverkets förslag innefattar en uppdelning av fonden för låneunderstöd på två delfonder, statskontorets och riksgäldskontorets delfonder. Till en sådan uppdelning vill jag i princip giva min anslutning. Förslaget tarvar emellertid i denna del enligt min mening ytterligare övervägande, därvid de berörda fondförvaltningarna böra lämnas tillfälle att yttra sig. Slutligt förslag i ämnet torde få föreläggas 1940 års riksdag.

Under huvudtiteln för avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster har i statsverkspropositionen äskats ett anslag å 1,500,000 kronor för avskrivning av smärre oreglerade kapitalmedelsförluster. Härutöver torde nu å huvudtiteln böra uppföras ytterligare ett anslag. I propositionen nr 119 har föreslagits inrättande från och med den 1 juli 1939 av en statens låne-

fond för den mindre skeppsfarten. För beredande av kapital för denna fond har föreslagits att till fonden skall överföras ett belopp av 3 miljoner kronor från rederilånefonden. Enligt de förordade villkoren för lån från den nya fonden skall å lyftat lånebelopp gäldas ränta efter den räntefot som Kungl. Maj:t bestämmer med hänsyn tagen till räntan å lån från Svenska skeppshypotekskassan. Då denna ränta för närvarande är i regel 3.75 procent och alltså lägre än den räntefot — 4 procent — vid vilken full förrentning av utlåningsfondernas kapital anses föreligga och då sistnämnda räntefot gäller för lån från rederilånefonden, påkallas i samband med den nya lånefondens inrättande viss avskrivning av det kapital som skall överföras till fonden. För ändamålet torde ett belopp av 187,500 kronor böra anvisas. Då det här gäller avskrivning av redan investerat kapital, torde anslaget böra upptagas under huvudtiteln för avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. Avskrivningen torde böra verkställas å rederilånefonden före beloppets överförande till lånefonden för den mindre skeppsfarten, och anslaget torde därför böra benämnas Avskrivning av kapitalmedelsförlust å rederilånefonden.

Här berörda förändringar medföra en nettoökning av allmänna driftbudgetens utgiftssida med $(0.57 + 0.19 =) 0.76$ miljon kronor.

Den totala nettoökning av allmänna driftbudgetens utgiftssida under angivna tre huvudrubriker, varmed man nu har att räkna, uppgår sålunda till 88.69 miljoner kronor. Lägges härtil en med en motsvarande inkomststegring förbunden ökning av ett par specialbudgettitlar, till vilka jag i det följande återkommer, erhålles en slutsumma på driftbudgeten av $(1,363.10 + 88.69 + 12.00 =) 1,463.79$ miljoner kronor.

Inkomsterna.

Statsverkspropositionens inkomstsida. I statsverkspropositionen utvisar driftbudgetens inkomstsida en summa av 1,363.55 miljoner kronor. Härav hänföra sig 1,203.01 miljoner kronor till egentliga statsinkomster och 160.54 miljoner kronor till inkomster av statens kapitalfonder.

Bland de under egentliga statsinkomster ingående skatterna beräknas inkomst- och förmögenhetsskatten giva 300 miljoner kronor, därvid föreslagits att skatten skall, i vad avser bottenkatten, uttagas med 110 procent av grundbeloppen för samtliga skattskyldiga. Stämpelmedlen äro upptagna till 60 miljoner kronor. I automobilskattemedel beräknas inflyta 132 miljoner kronor. Tullmedlen äro upptagna till 180 miljoner kronor, accis å margarin och vissa andra fettvaror till 27 miljoner kronor samt tobaksskatten till 108 miljoner kronor. I rusdrycksmedel beräknas sammanlagt 200 miljoner kronor. I propositionen nr 27 har framlagts förslag avseende fortsatt tillämpning under nästkommande budgetår av gällande grunder i fråga om omsättnings- och utskänkningsgskatt å spritdrycker.

Såsom bidrag från folkpensioneringsfonden upptages ett belopp av 54 miljoner kronor.

Inkomsterna från statens affärsverksfonder upptagas i statsverkspropositionen till sammanlagt 112.55 miljoner kronor, därav för postverket 15 miljoner kronor och för statens järnvägar 28 miljoner kronor. Vid beräkning av affärsverkens överskott har beträffande utgifter för rörligt tillägg å lönerna och dyrtidstillägg å löner och pensioner förutsatts, att dessa skola utgå efter 6 procent respektive efter levnadskostnadsindex av 168.

Under rubriken Fonden för statens aktier har för Luossavaara—Kiiruna-vaara aktiebolag beräknats, att ett belopp av 12 miljoner kronor skall för budgetåret 1939/40 tillföras statsverket i inkomst från bolaget.

Ny beräkning av vissa inkomstitlar. För att erhålla material för den erforderliga omprövningen av inkomstberäkningen i riksstatsförslaget samt av finansplanen för nästföljande budgetår har jag anmodat cheferna för vederbörande verk och företag att till mig inkomma med förnyade uppskattningar rörande den sannolika avkastningen för nästa budgetår av följande inkomstitlar i riksstaten, nämligen stämpelmedel, tullmedel, tobaksskatt, de olika rusdrycksmedelstitlarna, bidrag från folkpensioneringsfonden samt överskotten å de fem stora affärsverken. För kontrollräkning av inkomst- och förmögenhetsskatten har jag låtit införskaffa material från taxeringsnämndsordförandena i riket.

De nya uppskattningarna ge vid handen, att konjunkturläget fortsatta förbättring ger utrymme för en uppräknig av vissa inkomstitlar, under förutsättning att den uppnådda nivån för produktion, utrikeshandel och omsättning anses kunna i det väsentliga hävdas. Den stora osäkerhetsmarginal, varmed man — enligt vad icke minst erfarenheterna under löpande budgetår visat — måste räkna, behöver knappast särskilt framhåvas i ett läge, där den politiska utvecklingen utom landet kan kullkasta varje kalkyl. Den risk för ett avsevärt inkomstunderskott, som får anses föreligga redan vid den i statsverkspropositionen framlagda inkomstberäkningen, blir givetvis än mera framträdande om man med stöd av den senaste ekonomiska utvecklingen vidtager en omfattande uppräknig av de konjunkturkänsliga inkomstitlarna.

Erforderligt material för en omprövning av den i statsverkspropositionen framlagda beräkningen av inkomst- och förmögenhetsskattens avkastning föreligger ännu icke, men av vissa preliminära kontrollräkningar att döma saknas anledning att nu revidera den tidigare uppskattningen. När infortrat statistiskt material rörande årets taxeringar inkommit, torde resultatet av en bearbetning därav få delgivas riksdagens vederbörande utskott.

Enligt vad jag i annat sammanhang förordar, skulle inkomst- och förmögenhetsskatten för nästföljande budgetår uttagas med 120 procent av grundbeloppet för fysiska personer m. fl. och med 130 procent av grundbeloppet för aktiebolag och vissa andra juridiska personer. Skatteavkastningen, som med utgångspunkt från en uttagningsprocent av 110 beräknats till 300 miljoner kronor, kan efter denna förändring antagas bliva 330 mil-

joner kronor. Jag tillstyrker, att inkomstiteln i riksstaten uppföres med detta belopp.

Stämpelmedlen, som i årets statsverksproposition beräknades inflyta med 60 miljoner kronor under nästa budgetår, antogs vid denna uppskattning komma att för år 1938 ge mellan 63 och 64 miljoner kronor. Utfallet för innevarande budgetår synes bliva väsentligt gynnsammare än förutsatt, i det att inkomsterna under ifrågavarande titel nu uppskattas till 68 à 69 miljoner kronor. Stämpelmedelsuppbörden genom posten beräknas för närvarande, enligt en till mig från chefen för generalpoststyrelsen överlämnad promemoria, till ett 3 miljoner kronor högre belopp än i den kalkyl som lades till grund för uppskattningen i statsverkspropositionen. För egen del vill jag med hänsyn till de senaste erfarenheterna förorda, att stämpelmedlen i riksstaten uppföras med 65 miljoner kronor.

Automobilskattemedlen ha i statsverkspropositionen beräknats till 132 miljoner kronor, därav fordonsskatt 36 miljoner kronor och bensinskatt 96 miljoner kronor. I propositionen nr 220 ha framlagts definitiva anslagsäskanden för de mot automobilskattemedlen avräknade anslagen till bidrag till vägunderhållet på landet m. m. och till vägskatteutjämningsbidrag. Enligt propositionen skola dessa anslag upptagas till belopp som med sammanlagt 2,850,000 kronor överstiga vad som i statsverkspropositionen preliminärt beräknats för samma ändamål. Vid framläggandet av de nya anslagsberäkningar, på vilka propositionen grundar sig, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anfört, att de av styrelsen nästlidna höst gjorda beräkningarna angående automobilskattemedlens storlek under nästa budgetår, enligt vilka dessa uppskattats till 132 miljoner kronor, varit verkställda med stor försiktighet. Sedan numera summan av de under tiden 1 juli 1938—31 januari 1939 influtna automobilskattemedlen vore känd, ansågo sig styrelsen kunna beräkna de under innevarande budgetår inflytande automobilskattemedlen till 128 à 129 miljoner kronor, varifrån avginge restituerad gummiringskatt med cirka 4 miljoner kronor. I anslutning härtill har styrelsen meddelat, att 1939/40 års automobilskattemedel syntes kunna uppskattas till 135 miljoner kronor.

Efter framläggandet av nyssnämnda proposition har förslag förelagts riksdagen om ytterligare inköp från utlandet av varor för statlig lagerhållning samt i anslutning därtill äskats kapitalmedel för täckande av vissa av inköpen föranledda omkostnader för skatter och tullar. Enligt i statsverkspropositionen förordade redovisningsprinciper för de statliga reservförråden skola med sistnämnda medel finansierade investeringar omedelbart avskrivras, i den mån omkostnaderna avse bensinskatt eller avgifter för jordbruksregleringen. I statsverkspropositionen beräknades för ändamålet ett avskrivningsanslag av 2 miljoner kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen. I anledning av de senare föreslagna ytterligare inköpen bör anslaget nu höjas till 3 miljoner kronor. Under dessa omständigheter och med den i propositionen nr 220 föreslagna anslagsavvägningen skulle automobilskattebudgeten komma att balansera

med ett formellt underskott, om inkomsttitlarna ifråga upptoges med ett sammanlagt belopp av 135 miljoner kronor. Då inkomstberäkningen — icke minst med tanke på de omfattande statliga inköpen — synes relativt försiktig, kan detta lämpligen undvikas genom en avrundning uppåt av inkomstsumman till 136 miljoner kronor, varav 37 miljoner kronor beräknas utgöra fordonskatt och 99 miljoner kronor bensinskatt.

Beträffande det belopp, varmed tullmedlen böra uppföras i riksstaten, har generaltulldirektören till mig överlämnat en promemoria av i huvudsak följande innehåll.

Tullmedelsinkomsten för innevarande budgetår, sådan den nu beräknats, visar ett betydligt högre bruttobelopp än tullmedelsuppbörden för nästföregående budgetår, vilken uppgick till allenast 192 miljoner kronor brutto. Denna stegring i uppbörden hänför sig till så gott som samtliga av det löpande budgetårets tilländagångna nio månader men framträder starkast i fråga om de senaste fem månaderna. Under dessa månader uppgick bruttouppbörden av tullmedel till respektive 19.6, 16.4, 15.6, 15.8 och 19.3 miljoner kronor mot 16.9, 14.4, 13.5, 13.4 och 17.2 miljoner kronor samma månader i följ. Tullmedelsinkomsterna befinna sig således för närvarande i ett osedvanligt högt läge, och några tecken på nedgång i desamma kunna ej nu förmärkas. Likväl synes det inför det ovissa allmänna världsläget knappast vara rådligt räkna med att denna höga uppbördsnivå kommer att kvarstå under någon mera betydande del av nästinstundande budgetår. Den under sagda budgetår möjligen inträdande nedgången i tullmedelsuppbörden kan, om de senaste budgetårens siffror för uppgången i årsuppbörden läggas till grund för uppskattningen, approximativt angivas till ett belopp av 10 miljoner kronor för budgetåret. Med denna förutsättning bör bruttouppbörden av tullmedel för budgetåret 1939/40 upptagas till i runt tal 200 miljoner kronor.

Restitutionerna av tullmedel hava under budgetåret 1937/1938 belöpt sig till omkring 10 miljoner kronor och kunna för hela innevarande budgetår, efter vad förut nämnts, beräknas till samma belopp. Med hänsyn härtill och jämväl till vad ovan anförts beträffande beräkningen av storleken av bruttouppbörden för budgetåret 1939/40 synes beloppet för restitutionerna av tullmedel kunna även under sistnämnda budgetår angivas till 10 miljoner kronor.

Ett belopp av 190 miljoner kronor skulle följaktligen utgöra det nettobelopp, med vilket tullmedel, såvitt nu kan bedömas, torde kunna förväntas inflyta under budgetåret 1939/40.

Då den sålunda framlagda beräkningen icke föranleder någon erinran från min sida, tillstyrker jag, att tullmedlen i riksstaten uppföras med ett till 190 miljoner kronor förhöjt belopp.

Accis å margarin och vissa andra fettvaror. I propositionen nr 230 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område har föreslagits, att mjölkregleringen skall bibehållas i huvudsak oförändrad under nästa regleringsår, samt i överensstämmelse härmed förutsatts att den Kungl. Maj:t nu tillkommande befogenheten att förordna om accis å margarin och vissa andra fettvaror skall utsträckas att gälla intill utgången av juni månad 1940. Förslag i detta avseende har framlagts i propositionen nr 231. I förstnämnda proposition har på anförda skäl förordats, att en höj-

ning av nu utgående margarinaccis kommer till stånd. Med hänsyn härtill torde inkomsterna av denna accis, vilka i statsverkspropositionen upptagits till 27 miljoner kronor, nu böra, såsom i propositionen nr 230 anförts, beräknas till 35 miljoner kronor. Jag hemställer i det följande, att inkomstiteln uppföres i riksstaten för nästa budgetår med detta belopp. Då i sistnämnda proposition föreslagits en motsvarande höjning av anslaget till avsättning till jordbrukets prisregleringsfond, har balans åvägabragts inom ifrågavarande specialbudget.

Enligt verkställda beräkningar torde intäkten av tobaksskatt vid oförändrade skattesatser för nästföljande budgetår kunna väntas inflyta med 109 miljoner kronor, eller 1 miljon kronor mera än som antagits vid framläggande av statsverkspropositionen. Såsom jag i det föregående anført, anmäler jag i annat sammanhang denna dag förslag om viss höjning av tobaksskatten. Då denna skattes kärpning kan beräknas giva en merinkomst av 3 miljoner kronor hemställer jag, att inkomstiteln i riksstaten uppföres med ett till 112 miljoner kronor förhöjt belopp.

I en till mig överlämnad promemoria har chefen för kontrollstyrelsen framlagt nya beräkningar för nästföljande budgetår av inkomsten å de olika rusdrycksmedelstitlarna. Med beaktande av omsättningsskattens utveckling under det senaste halvåret beräknas den för närvarande kunna giva 106 miljoner kronor, eller 6 miljoner kronor mera än som antogs vid framläggandet av statsverkspropositionen. För detaljhandelsbolagen räknas nu med en från 23 till 25 miljoner kronor ökad avkastning. Brännvinstillverkningskatten föreslås däremot sänkt från 20 till 19 miljoner kronor. För ifrågavarande inkomstitlar tillsammans räknas sålunda med en meravkastning av 7 miljoner kronor i förhållande till riksstatsförslaget.

De av chefen för kontrollstyrelsen föreslagna beräkningarna synas mig böra godtagas med den modifikation, att brännvinstillverkningskatten upptages med i statsverkspropositionen föreslaget belopp men i gengäld omsättnings- och utskänkningskatten vid oförändrade skattesatser beräknas giva blott 5 miljoner kronor utöver tidigare antaget belopp. Såsom jag i det föregående anført, anmäler jag i annat sammanhang denna dag förslag om en höjning av den i omsättningsskatten ingående grundavgiften för förtäringssprit från 1.60 kronor till 2 kronor. Då denna skattehöjning väntas giva en merinkomst av 10 miljoner kronor, förordar jag sålunda, att omsättnings- och utskänkningskatten i riksstaten uppföres med 115 miljoner kronor och inkomstiteln rusdrycksförsäljningsmedel: detaljhandelsbolag med 25 miljoner kronor.

I en från chefen för pensionsstyrelsen ingiven promemoria angående det bidrag från folkpensioneringsfonden, som kan påräknas för nästföljande budgetår, anföres i huvudsak följande.

Vad ränteavkastningen å folkpensioneringsfonden beträffar har den i en till chefen för finansdepartementet den 30 september 1938 avgiven promemoria under budgetåret 1939/40 upptagits till 3.80 %, vilket skulle motsvara

i runt tal 30,000,000 kronor, då fonden den 30 juni 1939 kommer att uppgå till 787 miljoner kronor.

Ränteavkastningen å fonden i fråga, som under budgetåret 1936/37 uppgick till 4.14 %, under budgetåret 1937/38 till 4.12 % och som under budgetåret 1938/39 kan förväntas uppgå till knappt 4 %, torde under de närmaste åren, särskilt till följd av konverteringar å statslån, kunna förutses komma att sjunka relativt snabbt. Under budgetåret 1939/40 torde dock denna omständighet endast i mindre grad göra sig märkbar. Ränteavkastningen för ifrågavarande budgetår torde därför möjligen kunna beräknas något högre än i ovannämnda promemoria eller till något under 3.90 %, vilket skulle ge en ränteavkastning av omkring 30.5 miljoner kronor.

I pensionsavgifter har under tiden juli 1938—mars 1939 influtit ett belopp av omkring 42.8 miljoner kronor. Inom styrelsen verkställda överslagsberäkningar hava givit till resultat, att det avgiftsbelopp, som kan förväntas ytterligare inflyta under budgetåret 1938/39, skulle uppgå till omkring 2.5 miljoner kronor. Hela beloppet under budgetåret i fråga inflytande pensionsavgifter skulle sålunda uppgå till omkring 45.3 miljoner kronor.

Räknar man med att de under budgetåret 1939/40 inflytande pensionsavgifterna komma att uppgå till lika stort belopp, kommer man till en sammanlagd inkomst för folkpensioneringsfonden av räntor och pensionsavgifter under budgetåret 1939/40 av 75.8 miljoner kronor. Efter avdrag av fondökningen, 20 miljoner kronor, skulle då ett belopp av 55.8 miljoner kronor stå till statsverkets förfogande för budgetåret i fråga.

Med hänsyn till den osäkerhet, som i flera hänseenden vidlåder de gjorda kalkylerna, torde detta belopp dock böra avrundas nedåt. Att märka är att en försämring av konjunkturerna kan förorsaka avsevärd minskning i inflytande pensionsavgifter. En ökning av nuvarande låga restantieprocent — för 1937 års avgifter torde den icke komma att överstiga 7.5 — med 2 enheter betyder 1 miljon kronor i minskad inkomst.

I anledning av vad sålunda anförts förordar jag, att inkomstiteln bidrag från folkpensioneringsfonden i riksstaten upptages med 56 miljoner kronor, eller med 2 miljoner kronor mera än enligt statsverkspropositionen.

Enligt de nya beräkningar som verkställts angående inkomsten av statens affärsverk finnes anledning till revidering av de tidigare framlagda uppskattningarna av inkomsterna från postverket samt från statens järnvägar. Sålunda anföres i en inom generalpoststyrelsen utarbetad promemoria:

Enligt nu tillgängliga uppgifter rörande frankoteckensuppbörden under innevarande års första kvartal visar denna stigande tendens. Det bör emellertid bemärkas, att uppbördsökningen åtminstone under vissa av årets återstående månader knappast kunna — även under förutsättning av oförändrat konjunkturläge infill årets slut — antagas bliva så stor som motsvarande ökning från år 1937 till 1938. Denna uppbördsökning var nämligen till en del beroende av 1938 års valrörelse samt utgivandet av jubileumsfrimärken. Beträffande vissa andra inkomster, såsom av tidnings- och postgironörelsen samt ifråga om ersättningen från postsparbanken, beräknas även vissa öknningar inträda.

Den stegring av poströrelsen, som avspeglas i de stegrade inkomsterna, ävensom den höjning av levnadskostnadsindex, som inträtt från och med den 1 innevarande april, medför emellertid även att vissa utgifter stiga. På

grund härav måste förutses, att driftkostnaderna komma att ökas med omkring $\frac{3}{4}$ miljon kronor.

Enligt de nu verkställda utredningarna torde man — därest icke stark konjunkturförsämring skulle inträda — kunna beräkna postverkets inkomstöverskott under år 1939 till 13.5 miljoner kronor. Då jämlikt 1939 års statsverksproposition 2.5 miljoner kronor av postsparbankens vinstmedel för kalenderåret 1938 anses böra disponeras för statsregleringen, torde statsverkets inkomster av postmedel under budgetåret 1939/40 böra beräknas till 16,000,000 kronor.

Jag ansluter mig till den framlagda beräkningen och tillstyrker sålunda, att överskottet av postverket i riksstaten upptages med ett till 16 miljoner kronor förhöjt belopp.

Från chefen för statens järnvägar har till mig överlämnats en beräkning rörande verkets överskott för budgetåret 1939/40 av följande huvudsakliga innehåll.

Vid verkställandet av den till grund för järnvägsstyrelsens den 3 december 1938 avgivna förslag liggande beräkningen hade styrelsen att tillgå i viss mån preliminära uppgifter enligt bokföringen rörande inkomsternas och utgifternas storlek t. o. m. oktober 1938. Resultat föreligga nu för ytterligare fem månader fram t. o. m. mars 1939. I nedanstående tablå belyses utvecklingen av person- och godstrafikinkomsterna under de senaste kända sex månaderna.

	Persontrafik			Godstrafik		
	Beräk- nade	Verkliga	Skillnad	Beräk- nade	Verkliga	Skillnad
	T u s e n t a l k r o n o r					
Oktober 1938.....	6,270	6,415	+ 145	10,670	10,596	- 74
November 1938.....	5,160	5,304	+ 144	10,120	10,244	+ 124
December 1938.....	7,960	8,014	+ 54	8,790	9,166	+ 376
Januari 1939.....	5,860	6,311	+ 451	8,130	8,424	+ 294
Februari 1939.....	4,950	5,477	+ 527	8,350	9,146	+ 796
Mars 1939.....	5,980	6,355	+ 375	9,710	10,330	+ 620
Summa	36,180	37,876	+ 1,696	55,770	57,906	+ 2,136

De ovan som beräknade angivna beloppen motsvara den tidigare för år 1939 och budgetåret 1939/40 antagna trafikomfattningen. Föreliggande nya månadsresultat visa alltså, att den faktiska utvecklingen blivit ej oväsentligt gynnsammare än vad styrelsen i december förra året ansåg sig kunna räkna med. Rörande orsakerna härtill må framhållas följande.

Den allmänna konjunkturavmattning, som tydligt framträdde under första halvåret 1938, och som föranledde styrelsen att i sin föregående kalkyl räkna med en ytterligare nedgång i godstrafiken, upphörde med höstens inträde, och senare delen av 1938 kännetecknades av ett betydligt stabilare läge än de närmast tidigare månaderna. Vid årsskiftet 1938/39 kunde t. o. m. vissa — om ock svaga — tecken på en förbättring i konjunkturerna iakttagas.

Med hänsyn härtill och särskilt i betraktande av de senaste månadsresultaten synes knappast längre behöva befaras någon minskning i godstrafiken för det närmaste budgetåret, såvida icke utrikespolitiska förvecklingar skulle störa förhållandena — i vilket fall inga förhandsberäkningar äro hållbara — utan torde med detta förbehåll för budgetåret 1939/40 numera kunna räknas med ungefär samma godstrafikvolym som för närvarande.

Vad persontrafiken beträffar hade styrelsen i sin skrivelse den 3 december 1938, såsom ovan nämnts, förutsatt, att densamma skulle komma att åtminstone för det närmaste året bibehålla sig vid ungefär oförändrad nivå. Även persontrafiken utvisar emellertid, såsom framgår av förestående sammanställning, en fortgående stegring, och inga tecken kunna för närvarande iakttagas att en ändring till det sämre i denna utveckling skulle vara förestående.

Såväl person- som godstrafiken synes därför, under förutsättning att det labila utrikespolitiska läget icke åstadkommer en plötslig försämring, numera kunna förväntas giva en icke obetydligt högre inkomst än som tidigare antagits. Merinkomsten torde kunna uppskattas till beträffande persontrafiken cirka 3.5 milj. kronor och beträffande godstrafiken cirka 4.0 milj. kronor utöver vad styrelsen i sin skrivelse den 3 december 1938 antagit.

I fråga om lapplandsmalm räknades i styrelsens skrivelse den 3 december 1938 på grundval av från LKAB erhållna uppgifter med en inkomst av 23.3 milj. kronor, vartill ansågs böra läggas en inkomst av 3.5 milj. kronor — av riksräkenskapsverket reducerad till 1.5 milj. kronor — för s. k. fraktökning enligt § 13 mom. 2 i 1927 års malmavtal. Även transportererna av lapplandsmalm hava emellertid under de hittills gångna månaderna visat sig väsentligt större än vad styrelsen med ledning av från bolaget lämnade uppgifter vågade räkna med. Sålunda uppgår merinkomsten för de tre första månaderna av innevarande år till i genomsnitt c:a 600,000 kronor per månad. Med stöd härav ävensom från LKAB erhållen ny uppgift angående de sannolika transportmängderna för året anser sig styrelsen — under samma förbehåll som ovan angivits — för ifrågavarande transporter numera kunna räkna med ungefär samma inkomst som den för år 1938 redovisade eller c:a 29.6 milj. kronor. Huruvida härtill bör läggas någon inkomst av s. k. fraktökning är en fråga som järnvägsstyrelsen f. n. skulle vilja lämna öppen. Då de för det närmaste året kontrakterade försäljningspriserna å malm lära vara lägre än under föregående år gällande priser, synes emellertid grundad anledning knappast föreligga att åtminstone i nu förevarande sammanhang räkna med någon sådan fraktökning, utan torde den beräknade inkomsten av lapplandsmalm här böra upptagas till 29.6 milj. kronor.

Inkomsterna av övriga trafikslag torde kunna räknas till samma belopp som tidigare angivits. Bruttoinkomsterna, vilka tidigare beräknats till 237 milj. kronor, skulle sålunda numera kunna beräknas ökade till i runt tal 247 milj. kronor.

Vad angår utgifterna utvisa hittills kända månadssiffror relativt god överensstämmelse med i styrelsens förslag till kostnadsstater för år 1939 angivna belopp. För budgetåret 1939/1940 torde alltså, såvitt nu kan bedömas, justering av nämnda belopp endast behöva vidtagas på grund av verkningarna av det fr. o. m. den 1 nästkommande juli ikraftträdande nya avlöningsreglementet och en till 168 höjd levnadskostnadsindex, varvid utgifterna för statens järnvägar som helhet kunna uppskattas till cirka 207 milj. kronor per år.

På grund av vad ovan anförts föreslås, att det överskott å statens järnvägars verksamhet, som kan beräknas inlevererat till statsverket under budgetåret 1939/40 i riksstaten upptages till ett belopp av 40 miljoner kronor.

Den relativt optimistiska uppskattningen av malmtransporterna torde uppvägas därav, att ingen inkomst beräknats av fraktförhöjning enligt § 13 i 1927 års malmavtal. Då den nya inkomstberäkningen icke i övrigt föranleder någon erinran från min sida, förordar jag, att överskottet av statens järnvägar i riksstaten uppföres med ett från 28 till 40 miljoner kronor förhöjt belopp.

Under statens utlåningsfonder bör, vid bifall till propositionen nr 190, införas en rubrik för statens lånefond för den mindre skeppsfarten med ett formellt belopp av 100 kronor.

Inkomsten av Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag uppskattades vid framläggandet av statsverkspropositionen till 12 miljoner kronor. Utvecklingen av malmavsättningen synes nu berättiga till en höjning av den beräknade avkastningen. Med stöd av från bolaget under hand inhämtade upplysningar tillstyrker jag, att inkomsttiteln i riksstaten upptages med ett till 20 miljoner kronor förhöjt belopp.

De här förordade nya uppskattningarna av inkomsterna under vissa titlar på riksstaten medföra, att den i statsverkspropositionen beräknade inkomstsumman för driftbudgeten ökas med sammanlagt 101 miljoner kronor till 1,464.55 miljoner kronor.

Hemställan.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte — med ändring av i statsverkspropositionen därutinnan framlagt förslag — föreslå riksdagen

att besluta, att botten-skatt enligt 18 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skall för år 1939 utgå med 120 procent av grundbeloppet för skattskyldiga, som avses i 18 § 2 mom. a) och c) nämnda förordning, samt med 130 procent av grundbeloppet för skattskyldiga, som avses i samma moment b).

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte — med ändring av i statsverkspropositionen framlagda förslag såvitt avser upptagande i riksstaten för budgetåret 1939/40 av nedan angivna inkomsttitlar — föreslå riksdagen

dels att i nämnda riksstat beräkna dessa inkomsttitlar sålunda:

Inkomst- och förmögenhetsskatt, <i>bevillning</i>	kronor	330,000,000	
Stämpelmedel, <i>bevillning</i>	»	65,000,000	
Automobilskattemedel:			
a. Fordonsskatt, <i>bevillning</i>	kronor	37,000,000	
b. Bensinskatt, <i>bevillning</i>	»	99,000,000	»
			136,000,000

Kungl. Maj:ts proposition nr 305.

Tullmedel, <i>bevillning</i>	kronor	190,000,000
Accis å margarin och vissa andra fettvaror, <i>bevillning</i>	»	35,000,000
Tobaksskatt, <i>bevillning</i>	»	112,000,000
Rusdrycksförsäljningsmedel, <i>bevillning</i> :		
β. Detaljhandelsbolag.....	»	25,000,000
Omsättnings- och utskänkningskatt å sprit- drycker, <i>bevillning</i>	»	115,000,000
Bidrag från folkpensioneringsfonden.....	»	56,000,000
Postverket, <i>bevillning</i>	»	16,000,000
Statens järnvägar	»	40,000,000
Luossavaara-Kiurunavaara aktiebolag.....	»	20,000,000;

dels ock att i nämnda riksstat under rubriken Statens utlåningsfonder upptaga en ny inkomsttitel sålunda:

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten.....	kronor	100.

Ytterligare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte — delvis med ändring av i statsverkspropositionen framlagda förslag — föreslå riksdagen

att till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i nedan angivna fonder för budgetåret 1939/40 anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen:

C. Statens allmänna fastighetsfond.

Justitiedepartementet:

Uppförande av säkerhetsanstalt för förvarade och internerade samt ny sinneressjukavdelning inom fångvården .. kronor 1,190,000

Utrikesdepartementet:

Uppförande av beskickningshus i Tokio m. m. .....
 » | 50,000 |

Försvarsdepartementet:

Nybyggnad för de militära högskolorna .....
 » | 512,500 |

Socialdepartementet:

Vissa byggnadsarbeten vid statens sinneressjukhus .....
 » | 2,746,800 |

Förvärvande av Vilhelmsro anstalt för fallandesjuka .....
 » | 225,900 |

Uppförande av nybyggnad för statens sjuksköterskeskola .....
 » | 50,000 |

Kommunikationsdepartementet:

Nybyggnad för länsstyrelsen i Västmanlands län .....
 » | 45,500 |

<i>Skyddsrum i statliga byggnader</i>	kronor	400,000
Ecklesiastikdepartementet:		
<i>Om- och nybyggnadsarbeten vid döv- stumskolorna</i>	»	250,000
Jordbruksdepartementet:		
<i>Nybyggnad för statens veterinärbakte- riologiska anstalt</i>	»	500,000
Handelsdepartementet:		
<i>Uppförande av byggnad för tekniskt la- boratorium</i>	»	88,500

D. Statens utlåningsfonder.

Socialdepartementet:		
<i>Lånefonden för främjande av bostads- byggande på landsbygden</i>	»	125,000
Ecklesiastikdepartementet:		
<i>Statens lånefond för universitetsstudier</i>	»	140,000
<i>Studielånefonden</i>	»	120,000
Jordbruksdepartementet:		
<i>Arrendeegnahemsfonden</i>	»	125,000
<i>Arbetarsmåbrukslånefonden</i>	»	4,000,000

E. Fonden för låneunderstöd.

Socialdepartementet:		
<i>Lån för uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder</i>	»	810,000
<i>Lån för bostadsförbättringsverksamhet.</i>	»	540,000

F. Fonden för förlag till statsverket.

Handelsdepartementet:		
<i>Vissa omkostnader för statlig lagerhåll- ning, att avräknas mot automobilskat- temedlen</i>	»	3,000,000.

Jag hemställer därjämte, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avskrivning av kapitalmedelsförlust å rederilånefon-
den* för budgetåret 1939/40 under huvudtiteln *Avskrivning av
oreglerade kapitalmedelsförluster* anvisa ett
anslag av . . . . . kronor 187,500.

Slutligen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering av kapitalbehållningen å fonden för låneunderstöd i huvudsaklig överensstämmelse med de i det föregående angivna riktlinjerna.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

P. J. Arrhenius.

Bilaga A.

Beräkning av utfallet av driftbudgetens inkomstitlar under budgetåret 1938/39.

(Verkställd inom riksräkenskapsverket i april 1939.)

	Beräknat för budgetåret 1938/39	Behållen inkomst	Brist, som ersättes av budgetutjämningsfonden	Merinkomst, som tillföres budgetutjämningsfonden
	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.
A. Egentliga statsinkomster.				
I. Skatter:				
1. Mantalspenningar	1.20	1.20	—	—
2. Prästerskapets till statsverket indragna tionde	0.66	0.66	—	—
3. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:				
a. Inkomst- och förmögenhetsskatt, <i>bevilning</i>	255.00	264.00	—	9.00
b. Särskild skatt å förmögenhet, <i>bevilning</i>	30.00	30.40	—	0.40
c. Extra inkomst- och förmögenhetsskatt, <i>bevilning</i>	30.00	29.50	0.50	—
d. Särskild skatt å aktiebolags inkomst, <i>bevilning</i>	21.00	22.50	—	1.50
e. Utjämningskatt, <i>bevilning</i>	15.00	16.40	—	—
f. Utskiftningsskatt och ersättningskatt, <i>bevilning</i>	0.30	4.80	—	4.50
g. Bevilningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, <i>bevilning</i> ...	0.30	0.30	—	—
h. Stämpelmedel, <i>bevilning</i>	65.00	¹ 68.00	—	2.90
4. Automobilskatte medel:				
a. Fordonsskatt, <i>bevilning</i>	36.00	43.00	—	—
b. Gummiringsskatt, <i>bevilning</i>	1.00	—4.00	—	—
c. Bensinskatt, <i>bevilning</i>	78.00	91.00	—	—
5. Tullar och acciser:				
a. Tullmedel, <i>bevilning</i>	165.00	200.00	—	35.00
b. Accis å silke, <i>bevilning</i>	2.50	2.30	0.20	—
c. Accis å margarin och vissa andra fettvaror, <i>bevilning</i>	20.00	27.00	—	—
d. Tobaksskatt, <i>bevilning</i>	101.00	104.00	—	3.00
e. Brännvinstillverkningskatt, <i>bevilning</i>	19.00	21.00	—	2.00
f. Rusedrycksförsäljningsmedel, <i>bevilning</i> :				
α. Partihandelsbolag	16.00	18.00	—	2.00
β. Detaljhandelsbolag	21.00	22.00	—	1.00
g. Omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker, <i>bevilning</i>	97.00	104.00	—	7.00
h. Maltsskatt, <i>bevilning</i>	30.00	33.00	—	3.00
Säger för skatter	1,004.96	1,099.06	0.70	71.80
II. Uppbörd i statens verksamhet	56.48	² 67.78	0.49	2.97
III. Bidrag från folkpensioneringsfonden	51.00	56.00	—	5.00
IV. Diverse inkomster	17.75	³ 26.43	—	1.80
Säger för egentliga statsinkomster	1,130.19	1,249.27	1.19	81.07

¹ Därav hälften av lotterivinstskatten 2.50 milj. kr.² Inkomstitlar utan avräkning mot budgetutjämningsfonden beräknas lämna en nettomerinkomst av 8.82 milj. kr.³ Inkomstitlar utan avräkning mot budgetutjämningsfonden beräknas lämna en nettomerinkomst av 6.88 milj. kr.

	Beräknat för budgetåret 1938/39	Behållen inkomst	Brist, som ersättes av budgetut- jämnings- fonden	Merinkomst, som tillföres budget- utjämnings- fonden
	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.
B. Inkomster av statens kapitalfonder.				
I. Statens affärsverksfonder:				
1. Postverket, <i>bevillning</i>	13.00	16.80	—	3.80
2. Telegrafverket	35.00	36.20	—	1.20
3. Statens järnvägar	35.00	43.50	—	8.50
4. Statens vattenfallsverk	22.00	22.30	—	0.30
5. Domänverket	9.00	11.80	—	2.80
6. Statens reproduktionsanstalt.....	0.04	0.04	—	—
Säger för statens affärsverksfonder	114.04	130.64	—	16.60
II. Riksbanksfonden	3.00	1.50	1.50	—
III. Statens allmänna fastighetsfond.....	8.15	8.15	—	—
IV. Statens utlåningsfonder.....	13.22	13.10	0.37	0.25
V. Fonden för låneunderstöd	1.12	1.20	—	0.08
VI. Fonden för statens aktier:				
1. Luossavaara-Kiurunavaara aktiebolag..	17.50	20.80	—	3.30
2. Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet	1.60	1.60	—	—
3. Aktiebolaget Jordbrukarbanken	0.20	0.60	—	0.40
4. Aktiebolaget Industrikredit.....	—	—	—	—
5. Svenska spannmålsaktiebolaget	0.20	0.20	—	—
Säger för fonden för statens aktier	19.50	23.20	—	3.70
VII. Statens pensionsfonder:				
1. Civila tjänstepensionsfonden.....	1.45	2.00	—	0.55
2. Militära tjänstepensionsfonden.....	1.17	0.18	—	0.01
3. Allmänna familjepensionsfonden.....	3.80	4.60	—	0.80
Säger för statens pensionsfonder	5.42	6.78	—	1.36
VIII. Övriga kapitalfonder	0.06	0.07	—	0.01
Säger för inkomster av statens kapitalfonder	164.51	184.64	1.87	22.00
Summa	1,294.70	1,433.91	3.06	103.07
			nettoerinkomst 100.01	

Bilaga B.

Avskrivning av nya kapitalinvesteringar.

Tablå över de i statsverkspropositionen under huvudtiteln B III, Avskrivning av nya kapitalinvesteringar beräknade anslag, med angivande i förekommande fall av de ändringar och tillägg beträffande nämnda huvudtitel, vilka föranledas av förslag i särskilda till riksdagen avlätna propositioner.

(Upprättad inom finansdepartementet.)

Anslagsrubrik	Anslagsbelopp		Ökning(+), minskning(-)	Anm.
	enligt statsverks- proposi- tionen	med hän- syn till sär- skild pro- position		
	Kronor	Kronor	Kronor	
C. Statens allmänna fastig- hetsfond.				
Justitiedepartementet:				
1 Uppförande av säkerhetsanstalt för förvarade och internerade samt ny sinnessjukavdelning inom fångvärderna (III: 1), <i>reser- vationsanslag</i>	*1,200,000	1,190,000	-10,000	Jfr prop. nr 249.
Utrikesdepartementet:				
Uppförande av beskickningshus i Tokio m. m., <i>reservationsanslag</i>	—	50,000	+ 50,000	Jfr prop. nr 268.
Förvarsdepartementet:				
5 Nybyggnad för de militära hög- skolorna (III: 5), <i>reservations- anslag</i>	*550,000	512,500	-37,500	Jfr prop. nr 154.
Socialdepartementet:				
6 Vissa byggnadsarbeten vid sta- tens sinnessjukhus (III: 6), <i>reser- vationsanslag</i>	*2,750,000	2,746,800	-3,200	Jfr prop. nr 256.
7 Förvärfvande av Vilhelmsro an- stalt för fallandesjuka (III: 7), <i>reservationsanslag</i>	*225,900	225,900	—	—
8 Uppförande av nybyggnad för sta- tens sjuksköterskeskola (III: 10), <i>reservationsanslag</i>	*50,000	50,000	—	Jfr prop. nr 199.
Kommunikationsdepartementet:				
11 Nytt landsstatshus i Halmstad (III: 13), <i>reservationsanslag</i> ...	*75,000	—	-75,000	Jfr skrivelse nr 257.
12 Nybyggnad för länsstyrelsen i Västmanlands län (III: 14), <i>re- servationsanslag</i>	*45,500	45,500	—	Jfr prop. nr 63.
16 Skyddsrum i statliga byggnader (III: 18), <i>reservationsanslag</i>	*400,000	400,000	—	Jfr prop. nr 137.

* Beräknat belopp.

	Anslagsrubrik	Anslagsbelopp		Ökning(+), minskning (-)	Anm.
		enligt statsverks- proposi- tionen	med hän- syn till sär- skild pro- position		
		Kronor	Kronor	Kronor	
29	Ecklesiastikdepartementet: Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna (III: 32), <i>reser- vationsanslag</i>	*250,000	250,000	—	Jfr prop. nr 156.
31	Jordbruksdepartementet: Nybyggnad för statens veterinär- bakteriologiska anstalt (III: 34), <i>reservationsanslag</i>	*500,000	500,000	—	Jfr prop. nr 209.
35	Handelsdepartementet: Uppförande av byggnad för ett tekniskt laboratorium (III: 38), <i>reservationsanslag</i>	*100,000	88,500	-11,500	Jfr prop. nr 129.
	D. Statens utlåningsfonder.				
	Socialdepartementet: Lånefonden för främjande av bo- stadsbyggande på landsbygden (IV: 3), <i>reservationsanslag</i>	—	125,000	+ 125,000	Jfr prop. nr 188.
3	Ecklesiastikdepartementet: Statens lånefond för universitets- studier (IV: 6), <i>reservationsanslag</i>	*150,000	140,000	-10,000	Jfr prop. nr 61.
4	Studielånefonden (IV: 7), <i>reser- vationsanslag</i>	*120,000	120,000	—	Jfr prop. nr 61.
11	Jordbruksdepartementet: Arrendeegnahmefonden (IV: 15), <i>reservationsanslag</i>	*125,000	125,000	—	Jfr prop. nr 236.
12	Arbetsmåbrukslånefonden (IV: 16), <i>reservationsanslag</i>	*4,000,000	4,000,000	—	Jfr prop. nr 236.
	E. Fonden för låneunderstöd.				
	Socialdepartementet: 1 Lån för uppförande och förbätt- ring av lantarbetarbostäder (V: 2), <i>reservationsanslag</i>	*810,000	810,000	—	Jfr prop. nr 188.
	Lån för bostadsförbättringsverk- samhet, <i>reservationsanslag</i>	—	540,000	+ 540,000	Jfr prop. nr 188.
	F. Fonden för förlag till statsverket.				
1	Handelsdepartementet: Vissa omkostnader för statlig lagerhållning (VI: 12), <i>reser- vationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen.....	*2,000,000	3,000,000	+ 1,000,000	Jfr prop. nr 54 o. nr 288.
			Nettoökning	1,567,800	

* Beräknat belopp.

Bilaga C.

Riksräkenskapsverkets yttrande angående reglering av vissa lån å fonden för låneunderstöd.

Till Herr Statsrådet och chefen för finansdepartementet.

I årets statsverksproposition har intagits ett inom finansdepartementet upprättat förslag angående regler för avskrivning av sådana å fonden för låneunderstöd anvisade tidsbegränsade lån, som icke giva full förräntning. Enligt förslaget, för vilket en ingående redogörelse lämnats i propositionens bilaga »Avskrivning av nya kapitalinvesteringar», skulle för tidsbegränsade lån av större finansiell betydelse, vilka icke lämnade minst 4 procents förräntning, över avskrivningshuvudtiteln avsättas så stort belopp, att från fonden med anlitan av de avsatta medlen, skulle kunna inbetalas ränta efter 4 procent å de i fonden investerade kapitalmedlen. För varje lån skulle alltså de för lånet över avskrivningshuvudtiteln avsatta medlen vara förbrukade vid utgången av den för lånen fastställda löptiden. Över det i propositionen intagna förslaget har riksräkenskapsverket den 13 december 1938 avgivit yttrande.

I statsverkspropositionen liksom i riksräkenskapsverkets yttrande förut-sattes, att frågan om den retroaktiva tillämpningen av de nya reglerna skulle upptagas i annat sammanhang.

Sedan sistberörda spörsmål nu gjorts till föremål för fortsatt utredning, får riksräkenskapsverket härom anföra följande.

Därest retroaktiv avskrivning skall tillämpas på sätt i propositionen föreslagits, bör denna beräknas individuellt för sådana tidsbegränsade lån, som icke lämna 4 procents förräntning och som äro av sådan storlek, att det föreslagna särskilda avskrivningsförfarandet bör kunna ifrågakomma.

Av de å fonden för låneunderstöd den 30 juni 1938 redovisade lånen — en specificerad förteckning över dessa lån återfinnes i riksgäldskontorets årsbok — lämna följande tidsbegränsade lån lägre än 4 procents förräntning, nämligen:

	Ränta %	Lånets storlek den 30/6 1938 kronor
Lån till Mariestads stad	3.6	37,461: 29
Lån för inköp av renar	—	437: 43
Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk....	3.6	981,326: 78
Frälsningsarméns förlagsaktiebolag (avbetalas med 5,000 kronor årligen)	—	25,000: —
Föreningen Vilhelmsro anstalt för fallandesjuka (överflyttas till fastighetsfonden)	—	310,000: —
Företaget för sänkning av Hornborgasjön (återbetalas ^{31/12} 1945)	—	125,000: —
Övre Norrlands erkända centralsjukkassa (återbetalas med början den ^{12/7} 1940 med ^{1/5} årligen)	—	100,000: —.

Ränteförlusten å dessa lån är emellertid enligt riksräkenskapsverkets uppfattning icke av den storleksordning, att den kan motivera något avskrivningsförfarande.

Å riksstaten för budgetåret 1938/39 har uppförts anslag till lån för anläggning av ett oljeraffinaderi i Nynäshamn. Lånet, som får uppgå till högst 6 milj. kronor, skall förräntas till 3 procent samt amorteras så, att det är återbetalat senast den 1 juli 1948. Under anläggningstiden, beräknad till högst 2 år, är lånet amorteringsfritt. Därest de i finansdepartementets förslag angivna nya avskrivningsreglerna tillämpas å detta lån, torde avskrivningsbehovet kunna beräknas till omkring 300,000 kronor. Då detta belopp i förhållande till lånesumman är relativt oväsentligt och då disponerandet av ett sådant avskrivningsbelopp skulle medföra allenast obetydlig förändring av fondens överskott, har riksräkenskapsverket icke funnit anledning förorda något avskrivningsförfarande för nämnda lån.

I övrigt å fonden för låneunderstöd för närvarande redovisade lån eller till fonden till och med budgetåret 1938/39 anvisade anslagsmedel avse icke sådana tidsbegränsade lån, å vilka det föreslagna nya avskrivningsförfarandet avsetts skola tillämpas.

Däremot torde de å fonden för låneunderstöd redovisade räntefria lån, vilka äro stående så länge den därmed finansierade verksamheten uppehålls eller som skola återbetalas då med staten träffat icke tidsbegränsat avtal upphör att gälla, böra i sin helhet täckas med avskrivningsmedel. Å de lån riksräkenskapsverket härmed åsyftar utestodo den 30 juni 1938 följande belopp:

Svenska mosskulturföreningen	kronor	120,000:—
Göteborgs diakonissällskap	»	160,000:—
Kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå	»	14,000:—
Överstyrelsen för svenska föreningen Röda Korset ..	»	359,780:—
Samariterhemmet i Uppsala	»	100,000:—
Stockholms kyrkliga skyddshemsförening	»	182,000:—
Stockholms stadsmision	»	255,000:—
Svenska diakonissällskapet, lån nr 3	»	70,000:—
Summa kronor		1,260,780:—.

Av övriga lån torde även lånet till Kinda kanals aktiebolag å kronor 325,431:77, vilket bolag år 1936 gått i konkurs, samt de till vedeldningslånefonden hänförliga räntefria lånen, sammanlagt kronor 143,173:—, böra täckas med avskrivningsmedel.

De lån till enskilda järnvägar, vilka äro räntefria för obestämd tid, samt lånet till Borås—Jönköpings järnvägsaktiebolag, vilket ursprungligen anvisats av skattemedel och vid järnvägens införlivande med statens järnvägar bör anses avskrivet, torde likaledes böra täckas med avskrivningsmedel. De lån riksräkenskapsverket här avser äro följande:

Eksjö—Österbymo järnvägsaktiebolag, nr 2	kronor	150,000:—
Falkenbergs järnvägsaktiebolag	»	110,000:—
Klintehamn—Roma järnvägsaktiebolag, nr 2	»	65,000:—
Mellersta Östergötlands järnvägar aktiebolag, nr 2	»	80,000:—
Mjölby—Hästhalmens nya järnvägsaktiebolag	»	280,000:—
Slite—Roma järnvägsaktiebolag	»	50,000:—
Uddevalla—Selångens järnvägsaktiebolag, nr 3	»	200,000:—
Växjö—Åseda—Hultsfreds järnvägsaktiebolag, nr 2 ..	»	180,000:—
Ölands järnvägsaktiebolag, halva lånet	»	400,000:—
Borås—Jönköpings järnvägsaktiebolag	»	1,300,000:—
Järnvägsaktiebolaget Dal—Västra Värmland	»	1,376,000:—
Summa kronor		4,191,000:—.

Det sammanlagda omedelbara avskrivningsbehovet per den 30 juni 1938 skulle alltså uppgå till kronor (1,260,780: — + 325,431: 77 + 143,173: — + 4,191,000: — =) 5,920,384: 77.

Det sålunda vid ingången av budgetåret 1938/39 förefintliga avskrivningsbehovet kommer emellertid att ökas genom de anslag till räntefria icke tidsbegränsade lån samt till vedeldningslån, vilka finnas uppförda i riksstaten för nu löpande budgetår, och för vilka avskrivningsmedel icke anvisats. De anslag, som riksräkenskapsverket härmed avser, äro följande:

Kb V 2, Lån till Stockholms stadsmission för inrättande vid skyddshemmet Skarvik—Tallåsen av nya avdelningar	kronor	180,000: —
Kb V 3, Lån till Stockholms kyrkliga skyddshemsförening för om- och tillbyggnadsarbeten m. m. vid skyddshemmet Hornö	»	125,100: —
Kb V 4, Lån till stiftelsen Drottning Sophias skyddshem för vissa byggnadsarbeten m. m. vid skyddshemmet Bistaborg	»	123,000: —
Kb V 5, (Riksstat och tilläggsstat) Lån till vissa enskilda anstalter för kirurgisk tuberkulos	»	1,417,000: —
Kb V 8, Lån till anordnande av värmeanläggningar för vedeldning	»	150,000: —
Summa kronor		1,995,100: —.

Beträffande dessa anslag bör observeras, att anslaget Kb V 2 är fortsättningsanslag å ett i riksstaten för budgetåret 1937/38 uppfört likalydande, ännu icke lyftat anslag, för vilket avskrivningsmedel reserverats jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 2 december 1938.

Det sammanlagda omedelbara avskrivningsbehovet torde alltså för närvarande uppgå till kronor (5,920,384: 77 + 1,995,100: — =) 7,915,484: 77.

För täckande av detta avskrivningsbehov, varvid givetvis den indirekta avskrivningsmetoden genomgående bör tillämpas, kan disponeras det skattemedelskapital, som den 30 juni 1938 överfördes till fondens för låneunderstöd avskrivningskonto. Efter avdrag av de belopp, som i samband med förvärv av Vilhelmsro anstalt för fallandesjuka (kronor 310,000: —) och egendomen Hall (kronor 171,050: —) avses skola överflyttas till statens allmänna fastighetsfonds förnyelsefond, uppgår detta konto till kronor 6,979,259: 16. För omhandlade avskrivningsändamål kan emellertid ytterligare disponeras huvudparten av de före den 30 juni 1938 anvisade skattemedel, som i den mån de lyftas skola tillgodoföras avskrivningskontot. Dessa medel redovisades den 30 juni 1938 såsom reservationer under huvudtiteln »avskrivning av nya kapitalinvesteringar» med följande belopp:

1936/37 IX G 28, Ackordslån åt jordbrukare	kronor	3,224,597: 76
1936/37 Ufk. IV: 17, Låneunderstöd åt vissa egnahemsägare i Göteborgs och Bohus län	»	75: 000: —
1936/37 Ufk. IV: 18, Låneunderstöd åt vissa fastighetsägare i Kiruna och Malmberget	»	50,000: —
1937/38 Ufk. III: 17, Låneunderstöd åt vissa egnahemsägare	»	35,000: —
1937/38 Ufk. III: 19, Lån till Stockholms stadsmission för inrättande vid skyddshemmet Skarvik-Tallåsen av nya avdelningar	»	180,000: —
Summa kronor		3,564,597: 76.

Av förestående belopp torde endast de å anslaget 1937/38 Ufk. III: 19 anvisade skattemedlen böra i avskrivningshänseende disponeras för de med anslagen avsedda ändamålen. De för den nu ifrågasatta regleringen disponibla avskrivningsmedlen uppgå alltså till kronor (6,979,259: 16 + 3,384,597: 76 =) 10,363,856: 92, eller kronor 2,448,372: 15 mer än som erfordras till täckande av förenämnda avskrivningsbehov.

Vad angår dispositionen av angivna överskott av avskrivningsmedel, vill riksräkenskapsverket erinra, att ämbetsverket i underdånig skrivelse den 17 september 1938 angående reglering av statens förmögenhetsställning per den 30 juni 1938 samt redovisningen av vissa anslagsreservationer vid budgetårsskiftet 1938 föreslagit, att de till fonden för låneunderstöd anvisade skattemedlen med hänsyn till de å fonden förefintliga förlustriskerna borde i sin helhet reserveras å avskrivningskonto. Vid bedömandet av frågan huruvida det nu konstaterade »överskottet» av avskrivningsmedel bör fortfarande reserveras för täckande av vissa bestämda förlustrisker har riksräkenskapsverket funnit, att hänsyn i främsta rummet bör tagas till lånen till de enskilda järnvägar, vilka icke ens under den senaste högkonjunkturen kunnat till staten inbetala förfallen ränta. Det väntade avskrivningsbehovet å dylika formellt räntepliktiga järnvägslån, som för närvarande faktiskt icke förräntas, torde kunna beräknas till minst 8 milj. kronor. Under hänvisning härtill vill riksräkenskapsverket förordna, att det förenämnda »överskottet» av avskrivningsmedel, kronor 2,448,372: 15, reserveras å avskrivningskonto för att användas vid täckandet av å dessa lån uppkommande kapitalmedelsförluster.

Enligt vad riksräkenskapsverket sålunda förordnat, skulle de till fonden för låneunderstöd tidigare anvisade skattemedlen komma att delvis användas för andra ändamål än som ursprungligen avsetts. Förslagets genomförande förutsätter alltså riksdagens medverkan.

I detta sammanhang får riksräkenskapsverket vidare erinra, att ämbetsverket i sitt förenämnda tidigare yttrande i detta ärende även förordnat, att fonden för låneunderstöd skulle uppdelas på skilda delfonder för lån som förvaltas och redovisas av respektive statskontoret och riksgäldskontoret. Om denna uppdelning genomföres torde därvid vissa lån böra överflyttas från statskontorets till riksgäldskontorets förvaltning eller omvänt.

Sålunda torde till riksgäldskontorets delfond böra hänföras samtliga från allmänna järnvägslånefonden och bibanelånefonden överförda lån och lånet till Mellersta Östergötlands järnvägar aktiebolag, 1935/36, samt det av statskontoret nu förvaltade lånet till Borås—Jönköpings järnvägsaktiebolag. Därjämte skulle till samma delfond hänföras de fyra lån, som överförts från allmänna byggnadslånefonden.

Till statskontorets delfond böra hänföras samtliga av statskontoret nu förvaltade låneunderstöd utom lånet till Borås—Jönköpings järnvägsaktiebolag, de av riksgäldskontoret nu förvaltade lånen till föreningen Bergsbyns kalkbruk u. p. a. och Svenska mosskulturföreningen, lån nr 2, samt de av länsstyrelserna förvaltade och nu direkt till riksgäldskontoret redovisade lånen, nämligen ackordslån åt jordbrukare, låneunderstöd åt vissa egnahemsägare i Göteborgs och Bohus län, låneunderstöd åt vissa fastighetsägare i Kiruna och MalMBERGET samt lånet nr 3 till Svenska diakonissällskapet. Sistnämnda lån torde samtidigt böra överföras från länsstyrelsens i Stockholms län till statskontorets förvaltning, eftersom statskontoret förvaltar övriga till samma sällskap utlämnade lån.

Till statskontorets delfond böra vidare hänföras samtliga för innevarande budgetår under fonden för låneunderstöd anvisade anslag samt de vid budgetårets ingång kvarstående, till denna fond hänförliga reservationerna.

Enligt denna uppdelning av lånebelopp och investeringsanslag på de båda delfonderna böra av avskrivningsmedlen till statskontorets delfond hänföras dels å avskrivningskontot nu redovisade eller för omedelbar överföring till detta konto föreslagna kronor (1,260,780: — + 143,173: — + 1,995,100: — =) 3,399,053: —, dels såsom reservation å det under huvudtiteln för avskrivning av nya kapitalinvesteringar uppförda anslaget 1937/38 Ufk. III: 19 nu redovisade kronor 180,000: —, medan övriga avskrivningsmedel böra hänföras till riksgäldskontorets delfond.

Därest någon del av de till respektive delfonder förda avskrivningsmedel framdeles icke skulle erfordras för sitt ändamål, bör det sålunda uppkomna överskottet behandlas såsom kapitalvinst blott om det icke erfordras till täckande av å samma delfond då förefintliga nya avskrivningsbehov eller förlustrisker.

Med stöd av vad ovan anförts får riksräkenskapsverket förorda,
att vad som den 30 juni 1939 kvarstår å de under huvudtiteln »Avskrivning av nya kapitalinvesteringar» uppförda anslagen 1936/37 IX G 28, 1936/37 Ufk. IV: 17, 1936/37 Ufk. IV: 18 och 1937/38 Ufk. III: 17 överföres till det under fonden för låneunderstöd upptagna avskrivningskontot;
samt att fonden för låneunderstöd sedan dessa transaktioner genomförts likaledes per 30 juni 1939 på sätt ovan angivits uppdelas å två självständiga delfonder, den ena under statskontorets och den andra under riksgäldskontorets förvaltning och redovisning.

Stockholm den 27 april 1939.

P. S. RUNEMARK.

Carl Murray.